

Stabat Mater

**met werken van o.a. Bruckner,
Liszt, Nystedt, Elgar, Grieg,
Rheinberger en Van Gulick**

met medewerking van

**Kathelijn van Dongen, sopraan
Suzanne van Duuren, cello
Willem Hörmann, orgel**

dirigent
Jos Akkermans

**Zaterdag 16 april 2011,
Ned. Hervormde Kerk,
's-Hertogenbosch**

SPONSORS

Dit concert werd mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van:

Gemeente 's-Hertogenbosch
Hetteema Tervooren Fonds
Stichting Teuntje Anna

WELKOM

De Passietijd is in de geschiedenis van de vocale muziek rijkelijk bedeed. Voor ons concert vanavond maken wij hiervan dan ook dankbaar gebruik. Vanuit deze overvloed willen we vooral Maria voor het voetlicht brengen.

In het Ave Maria beantwoordt Maria de oproep van de Heilige Geest om de moeder van Jezus te worden. Hiervan laten wij u bewerkingen horen van Bruckner, Liszt en Elgar.

Zoals we weten eindigt het leven van Jezus met de kruisdood. In het Stabat Mater ontmoeten we Maria staande onder het kruis van haar zoon Jezus. U hoort een 19e eeuwse bewerking van Rheinberger voor koor en orgel en een compositie van de nog levende Noorse componist Nystedt, geschreven voor koor en cello.

In het Pietà vinden we Maria zittend met het dode lichaam van Jezus op haar schoot. Wij laten hiervan een uitvoering horen van de hedendaagse Nederlandse componist Paul van Gulick, geschreven voor koor, sopraan en orgel.

Natuurlijk zijn de solisten van vanavond, Kathelijn van Dongen, sopraan, Suzanne van Duuren, cello en Willem Hörmann, orgel, ook nog in werken te horen die zij zelf hebben gekozen, passend bij de thematiek.

Om een concert als dit mogelijk te maken, kunnen wij uiteraard niet zonder u, ons publiek. Wij danken u daarvoor zeer hartelijk. Bovendien danken wij onze donateurs, adverteerders en sponsors voor hun financiële steun. Ook die hebben wij hard nodig.

Rest mij nog namens alle uitvoerenden u een muzikaal geslaagde avond toe te wensen en zeer graag tot de volgende keer.

Jan Turlings,
voorzitter 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble

PROGRAMMA

Ave Maria (1861)	A. Bruckner (1824-1896)
Ave Maria (1853)	F. Liszt (1811-1886)
<i>Ave Maria (1880)</i>	<i>C. Saint Saens (1835-1921)</i>
<i>Uit: Symphonie-Passion op. 23 (1924)</i> <i>Crucifixion</i> <i>Resurrection</i>	<i>M. Dupré (1886-1971)</i>
Stabat Mater op.111 (1987)	K. Nystedt (1915)

PAUZE

Ave Maris Stella	E. Grieg (1843-1907)
Ave Maria	E. Elgar (1857-1934)
<i>Maria Wiegenlied, op.76 no.52</i>	<i>M. Reger (1873-1916)</i>
Pietà (1996)	P. van Gulick (1956)
<i>Ave Verum (2005)</i>	<i>K. Jenkins (1944)</i>
Stabat Mater (1884)	J. Rheinberger (1839-1901)

SOLISTEN

Kathelijan van Dongen is een veelzijdig zangeres met een theaterhart. Na het behalen van haar titel 'meester in de rechten' is zij Solozang aan de Fontys Hogeschool voor de Kunsten gaan studeren en studeerde in augustus 2010 cum laude af voor haar Master. Haar docenten waren tijdens haar studie Hanneke Kaasschieter, Maria Acda en Edward Hoepelman. Op dit moment wordt zij in Wenen gecoached door de Armeense sopraan Anita Evanzin. Het internationale karakter van haar docenten maakt dat zij inmiddels de zangeres is geworden die ze is. Een mooie theaterverschijning die als solist tot in het buitenland gevraagd wordt.

Gedurende Masterclasses ontving zij muzikale input van onder andere; Roberta Alexander, Margreet Honig, Charlotte Margiono, Nelly Miricioiu, Paula de Wit en Barbara Hannigan. Tijdens haar studie onderscheidde Kathelijan zich al door haar theater-persoonlijkheid. Vooral haar Masterexamen werd geroemd om de combinatie van excellente zang en theatrale vernieuwing. Hierin combineerde zij scènes uit Shakespeare's 'Hamlet' met liederen van Brahms, Strauss en Berlioz tot een muziektheatervoorstelling. Deze theaterpersoonlijkheid heeft haar vroege oorsprong in de lichte muziek en musical. Een genre dat zij ook met veel plezier vertolkt. Zij zong meerdere musicals en maakte deel uit van het dames Quintet 'Femulous' dat in 2003 het internationaal Vocal Group Festival won. Recentelijk zong zij in een avondvullende show met orkest liederen van Harry Bannink. Muziek vertelt verhalen waarin de luisteraar soms troost, mededogen, vreugde of zelfs verdriet kan herkennen. Muziek kan daarom mensenharten doen bewegen. Dit is voor Kathelijan het ultieme aan muziek maken: het verhaal overbrengen. Als oratoriumzangeres heeft ze hierin al veel ervaring opgedaan. Op haar repertoire staan werken van Vivaldi (Gloria, Magnificat en Beatus Vir), Händel (Dixit Dominus, Utrechter Te Deum), Bach (Johannes Passion, Matthäus Passion, Magnificat en verschillende cantates), Mozart (Requiem, Kronungsmesse), Mendelssohn (Psalm 42), Rossini (Petite Messe solennelle) en Haydn (Die Schöpfung).

Suzanne van Duuren begon op 8 jarige leeftijd met cello spelen. Vanaf haar 15de jaar kreeg ze les van Paul Uyterlinde. In 2001 zette ze haar studie voort aan het conservatorium van Enschede onder Paul Uyterlinde. In 2007 stapte ze over naar het conservatorium in Tilburg, waar ze in mei 2008 haar Bachelor diploma behaalde en in 2010 haar getuigschrift Voortgezet Onderwijs. Hier heeft zij de gelegenheid gehad om lessen te volgen bij Dmitri Ferschtman.

Suzanne volgde diverse masterclasses, ondermeer bij Marcio Carneiro, Johannes Goritzki, Valter Despalj, Gavriel Lipkind, Li-Wei Qin, Nathaniel Rosen, Daniel

Müller-Schott en Colin Carr. In 2006 en 2007 nam ze deel aan The International Holland Music Sessions. Al op vroege leeftijd speelde zij in symfonieorkesten, waaronder het Jeugdorkest Nederland en het Nationaal Jeugdorkest. In 2005 won zij de 2e prijs van het Inter Provinciaals Muziek Concours. In 2006 won zij een 3e prijs in de categorie Conservatorium te Enschede, tevens won zij een solistisch optreden met Symfonia Jong Twente.

Daarna volgden al snel andere solistische optredens met orkesten, in binnen- en buitenland. Daar speelde ze ondermeer de concerten van Saint-Saëns, Lalo, Gulda en Shostakovich. Vanaf september 2009 speelt Suzanne met een strijkstok van F.N. Voirin, die haar ter beschikking is gesteld door het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds.

Willem Hörmann ('s-Hertogenbosch, 1953) studeerde af in vijf richtingen waaronder kerkorgel en piano.

Als organist is hij verbonden aan de monumentale Sint-Cathrikerkerk te 's-Hertogenbosch waar zich het grote historische Vollebregtorgel bevindt; daarnaast is hij organist in de Sint-Petruskerk te Berlicum.

Buiten zijn werk als docent toetsinstrumenten (aan centrum voor kunstzinnige vormgeving "de Muzerije" te 's-Hertogenbosch), geeft hij orgelconcerten en werkte mee aan diverse uitvoeringen met koren en opname's voor radio, tv en cd. De afgelopen jaren bespeelde hij tijdens concerten meer dan 50 orgels in binnen- en buitenland. Op zijn repertoire staan de meeste grote werken van J.S. Bach, symfonieën van Widor en Vierne, grote werken van Olivier Messiaen, César Franck, J.P. Sweelinck en eigen werken.

Op veel concerten die hij samen met vooraanstaande koren gaf stonden omvangrijke werken op het programma, waaronder werken voor twee koren en twee orgels; ook begeleidde hij tal van solisten.

Hij zet(te) zich in voor de Brabantse Orgelfederatie, en jarenlang voor de besturen van de Stichting Orgelkring "Hendrik Niehoff", de Interkerkelijke Stichting Opleiding Kerkmuziek, de Vrienden van het Smitsorgel Sint-Lambertuskerk Rosmalen en de Orgelkring Sint-Cathrien.

Voor informatie over de cd's die hij maakte, de orgels die hij wekelijks bespeelt en de orgelconcerten die hij geeft: www.willemhormann.nl

KOOR

Op 6 januari 1956 ging een groep jonge, enthousiaste koorzangers onder de naam 's-Hertogenbosch' Jongerenkoor van start. Frits Marechal was de oprichter. Het koor was voortgekomen uit een schoolkoor van het St.

Janslyceum. De eerste dirigent was Frans van Amelsfoort (1956-1960). Onder de verschillende dirigenten (Evert van Trigt, Thieu Lax, Marc Versteeg en Wilko Brouwers) wist het koor zich een vaste plaats te veroveren in de korenwereld van 's-Hertogenbosch.

Als een rode draad liep de jaarlijks terugkerende traditie van Bach's Johannes Passion door de geschiedenis van het koor. Vanaf 1962 wist het koor in nauwe samenwerking met de Stichting 's-Hertogenbosch Muziekstad (Internationaal Vocalisten Concours) gerenommeerde en veel belovende zangers als solist te contracteren zoals Aafje Heynis, Hein Meens, David James en vele anderen. Memorabel is ook de uitvoering (1997) onder leiding van gastdirigent en oudsolist Max van Egmond.

In 1973 veranderde het koor van naam en heet vanaf dan **'s-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble**. Dit vooral omdat de in het huishoudelijk reglement opgenomen regel dat lidmaatschap slechts mogelijk was tot 25 jaar, al lang niet meer van toepassing was.

Op dit moment zingt het koor werken uit alle stijlperioden en werden aan het repertoire nog grote werken toegevoegd als de Messiah (Händel), de Krönungsmesse (Mozart), het Requiem (Durufié), In the Beginning (Copland) en Dido & Aeneas (Purcell).

Het 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble is aangesloten bij de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst. De leeftijd van de koorleden die eens in het 's-Hertogenbosch' Jongerenkoor startten, is aardig opgelopen. Het enthousiasme is echter gebleven.

DIRIGENT

Jos Akkermans (1969) studeerde orgel aan het Brabants Conservatorium bij Bram Beekman, waar hij in 1993 als docerend musicus zijn diploma behaalde. Hiernaast begon hij op hetzelfde conservatorium zijn opleiding koordirectie. Hier kreeg hij les van Cees Rotteveel, Martien van Woerkum en behaalde in 1995 zijn Praktijkdiploma onder leiding van Hoite Pruiksmā.

Jos volgde diverse malen de Kurt Thomas Cursus waar hij gecoacht werd door o.a. Jos van Veldhoven, Daniel Reuss en Daan Admiraal.

In de afgelopen jaren bracht Jos met het HVE een zeer divers programma ten gehore, waaronder *Jesu Meine Freude* – J.S. Bach, *A Ceremony of Carols* – B. Britten, *Requiem* – M. Durufié, *The Messiah* – G.F. Händel, *Reïncarnations* – S. Barber, *In the beginning* – A. Copland. In 2008 dirigeerde hij een succesvolle semiscenische uitvoering van H.Purcell's *Dido and Aeneas*. In 2009 voerde het HVE onder zijn leiding het indrukwekkende motet *Totentanz* van Hugo Distler uit.

Naast zijn werkzaamheden als dirigent is Jos sinds 2000 werkzaam als leerkracht op basisschool De Ruif te Raamsdonksveer. Verder is hij als dirigent/organist verbonden aan de Vijf Heiligen Parochie te Made.

TOELICHTING

Het is al weer een paar jaar geleden dat het HVE een concert in de Lijdenstijd heeft gebracht. Het programma dat wij voor dit concert hebben bijeengebracht brengt niet alleen smart en droefenis, maar ook hoop en vertrouwen. Dit alles met Maria in het middelpunt.

Ave Maria

Het Weesgegroet (Latijn: *Ave Maria*) is een gebed gericht aan de Heilige Maagd Maria, de moeder van Jezus Christus. Het eerste gedeelte van het gebed komt uit Lucas 1,28 (de begroetingswoorden van de aartsengel Gabriel). *Gegroet Maria, je bent begenadigd, de Heer is met je.* Het tweede gedeelte van het gebed komt uit Lucas 1,42 (de bezegeningswoorden van Elisabeth, de nicht van Maria). *De meest gezegende ben je van alle vrouwen, en gezegend is de vrucht van je schoot!*

In de vijfde eeuw van onze jaartelling verkondigde bisschop Nestorius dat het streng verboden zou moeten zijn om Maria de "moeder van God" te noemen. De inwoners van Constantinopel waren hierover hevig verontrust en beschouwden deze uitspraak als lastering. De gehele stad was bedroefd en vol onwil; men was diep gekwetst door deze belediging aan het adres van de moeder van God.

Naar aanleiding van deze affaire werd er te Efeze een concilie belegd, onder leiding van Cyrillus, de patriarch van Alexandrië. Tot grote vreugde van het volk, dat zich in ongeduldige afwachting voor de conciliekerk had verzameld, werd Nestorius in het ongelijk gesteld door de aanhangers van Cyrillus, die het Concilie van Efeze hadden geopend voordat Nestorius en zijn aanhangers er waren gearriveerd. De meer dan tweehonderd aanwezige bisschoppen werden uitbundig toegejuicht en er volgde een groot feest ter verheerlijking van Maria. Het was ter gelegenheid van dit concilie, dat men aan de evangelische begroetings- en bezegeningsverzen toevoegde:

Heilige Maria, moeder van God, bid voor ons zondaars, nu en in het uur van onze dood, Amen. Zo is het gebed ontstaan dat we een 'Weesgegroet(je)' noemen.

De composities van Anton Bruckner (1824-1896), Liszt (1811-1886) en Elgar (1857-1934) zijn alle drie verschillend van bezetting, maar ademen allemaal een bijzondere sfeer. De composities zijn sterk in hun melodie en laten je als luisteraar een kijkje nemen in de geloofsbeleving van de componist zelf.

Stabat Mater

Stabat mater dolorosa (Nederlands: De moeder stond bedroefd) zijn de beginwoorden van een gedicht op de Moeder Gods in haar smart om de gekruisigde Christus. De auteur was waarschijnlijk een Franciscaner monnik uit Frankrijk of Italië. In onze muziekgeschiedenis zijn tot nu wel meer dan 400 verschillende zettingen van het Stabat Mater bekend. Hoewel de tekst van dit gedicht op ons in 2011 wellicht overdreven overkomt, is het tot zelfs in de 20^e eeuw een inspiratiebron voor veel componisten. Palestrina (renaissance) en Pergolesi (barok) en Rossini (Romantiek) staan met hun Stabat Mater hoog genoteerd in de muziekgeschiedenis. Vandaag laat het HVE u zettingen horen die ook zeer de moeite waard zijn.

Knut Nystedt (1915 in Oslo geboren) studeerde compositie bij o.a. Aaron Copland en orgel bij o.a. Ernest White. Hij was professor koördirectie aan de universiteit van Oslo van 1964 tot 1985 en dirigent van het *Norwegian Soloist' Choir* van 1950 tot 1990. Met dit koor maakte hij vele tournees over de hele wereld. Nystedt is een van de weinige Noorse componisten die wereldwijd wordt uitgevoerd. Zijn compositiestijl kenmerkt zich door het toepassen van een veelheid aan kleuren, die tegelijkertijd heel genuanceerd is. Nystedt is nog steeds actief, zowel

in de Noorse als internationale muziekwereld. Zijn *Stabat Mater* op.111 schreef Nystedt als opdrachtwerk voor het Muziekfestival in Ålesund in 1987.

Josef Gabriel Rheinberger (1839-1901) was een uit Liechtenstein afkomstige Beierse muziektheoreticus, muziekpedagoog en componist. Gedurende de vijftiger jaren van de negentiende eeuw verdiende hij in München zijn levensonderhoud door het orgelspel. Rheinberger schreef meer dan tweehonderd werken voor koor, orkest en solisten. Tot zijn bekendere oeuvre horen zijn composities voor orgel. Zijn *Stabat Mater* op. 138 dateert uit 1884 en wordt ook wel het kleine *Stabat Mater* genoemd, vanwege het twintig jaar eerder geschreven uitgebreid georkestreerde *Stabat Mater* op. 16. Dit kleinere werk is puur voor kerkelijk gebruik bedoeld. Het heeft een sterke, naar binnengekeerde sfeer, en gebruikt weinig moderne harmonieën. Er ontstaat zo een bijna tijdloze stijl, die kenmerkend is voor de latere kerkmuziek van Rheinberger.

Ave maris stella

Het *Ave maris stella* is een van de oudste liederen ter ere van Maria, het wordt gevonden in een manuscript uit de 9e eeuw (St.Gallen). De raadselachtige titel *Ave maris stella* (Gegroet, sterre der zee) is mogelijk ontstaan doordat een kopiist zich verschreef. Hieronymus vertaalt in zijn werk *Liber interpretationis Hebraicorum nominum* (390 na Chr.) de Hebreeuwse naam *Maria* in het Latijn met *stilla maris sive amarum mare* (druppel der zee of bittere zee). Bij het overschrijven werd dat *stella maris* (sterre der zee) en dat is het in de latere Middeleeuwen gebleven.

Maria wordt aan het eind van de eerste strofe *coeli porta* (de poort des hemels) genoemd. Zij opent voor ons het paradijs, dat Eva door de zondeval voor ons heeft afgesloten. Deze tegenstelling Eva-Maria was in de Middeleeuwen zeer algemeen.

Het tweede couplet verwijst expliciet naar de boodschap van de engel Gabriel aan Maria uit het Lucas-Evangelie.

Edvard Grieg (1843-1907) componeerde in een stijl die vaak eenvoudig van opzet was en deed denken aan de volksliederen van zijn land. Hij gebruikte echter geen bestaande melodieën, maar bedacht alles zelf. Ook heeft Grieg met dit werk met weinig middelen een mooi kleinood geschapen. Eenvoudig van opzet, maar sterk in de uitwerking.

Piëta

De tekst bij dit werk van Paul van Gulick is geschreven door Elisabeth Françoise Eybers (1915-2007). Ze was een Zuid-Afrikaans dichteres. Ze woonde als kind in een West-Transvaals dorp. Haar vader was daar Nederduits gereformeerd predikant en haar moeder was docente en hoofd van een middelbare meisjesschool. Eybers studeerde van 1932 tot 1936 moderne talen aan de universiteit van Witwatersrand in Johannesburg. Ze vestigde zich in 1961 in Amsterdam en nam de Nederlandse nationaliteit aan, maar ze bleef schrijven in het Afrikaans. Haar werk wordt gekenmerkt door humor, ironie en zelfspot. Als voorbeeld hiervan onderstaand gedicht uit 2006, geciteerd in haar overlijdensadvertentie:

*Godsdienstigheid beweer
Die siel bly voortbestaan
Terwyl ek self begeer
Om grondig te vergaan*

Eybers was na het overlijden van Vasalis en Ida Gerhardt de laatste nog levende van de drie grote naoorlogse dichters van Nederland. Zij ontving diverse onderscheidingen voor haar werk. In Nederland onder meer de P.C. Hooftprijs; zij was de eerste en tot nu toe enige auteur die deze prijs won voor werk in een andere taal.

Paul van Gulick (1956) is een Brabantse componist en dirigent. Muziek is voor hem een communicatiemiddel bij uitstek om bruggen te slaan tussen verschillende culturen. Na zijn studies aan het conservatorium heeft hij zich beziggehouden met het schrijven van een muziekmethode "Klankbord" voor het Voortgezet Onderwijs, het verzorgen van lessen en lezingen, het organiseren van culturele projecten en het uitvoeren van muziek in alle stijlen. Sinds 1978 heeft hij zijn sporen verdiend met vele concerten in binnen- en buitenland.

Jos Akkermans

Marcel Dupré (Rouen 1886) was, omgeven door op zeer hoog niveau geschoolde muzikale familieleden, al jong een zeer bekend organist, improvisator en componist.

In 1920 speelde hij in 10 concerten alle(!) orgelwerken van J.S.Bach uit het hoofd. Al op jonge leeftijd bespeelde hij de beroemdste orgels over de gehele wereld waarbij vooral zijn improvisatietalent zeer veel indruk maakte. Ook de vierdelige Symphonie-Passion ontstond na improvisaties en zoals meerdere orgelwerken van Dupré zijn ook hier Gregoriaanse thema's als uitgangspunt genomen.

Uit deze Symphonie zijn Crucifixion (kruisiging) en Résurrection (opstanding) de laatste twee delen. In Crucifixion verklankt de componist de gang naar Golgotha en de kruisiging; met enige fantasie kunnen we de gebeurtenis in al zijn dramatiek meebeleven. Aan het eind ervan wordt de melodie van het Stabat mater geciteerd.

Résurrection is een toccata die langzaam opgebouwd wordt; aan het begin een zacht, duister klankbeeld door één- en tweestemmig contrapunt dat gaandeweg plaatsmaakt voor een steeds nadrukkelijker herhaald drietonig motief, uitlopend in een kort slotdeel bestaande uit heftige akkoorden. Gedurende het hele werk horen we de melodie van Adoro te devote erdoorheen; aan het begin laag in de lange, begeleidende pedaaltonen, aan het slot horen we dit thema in het pedaal en in de manuaalpartijen, maar nu forser en door het eerder genoemde drietonig motief heen, waarna het thema uiteindelijk in de slotakkoorden wordt verwerkt.

Willem Hörmann

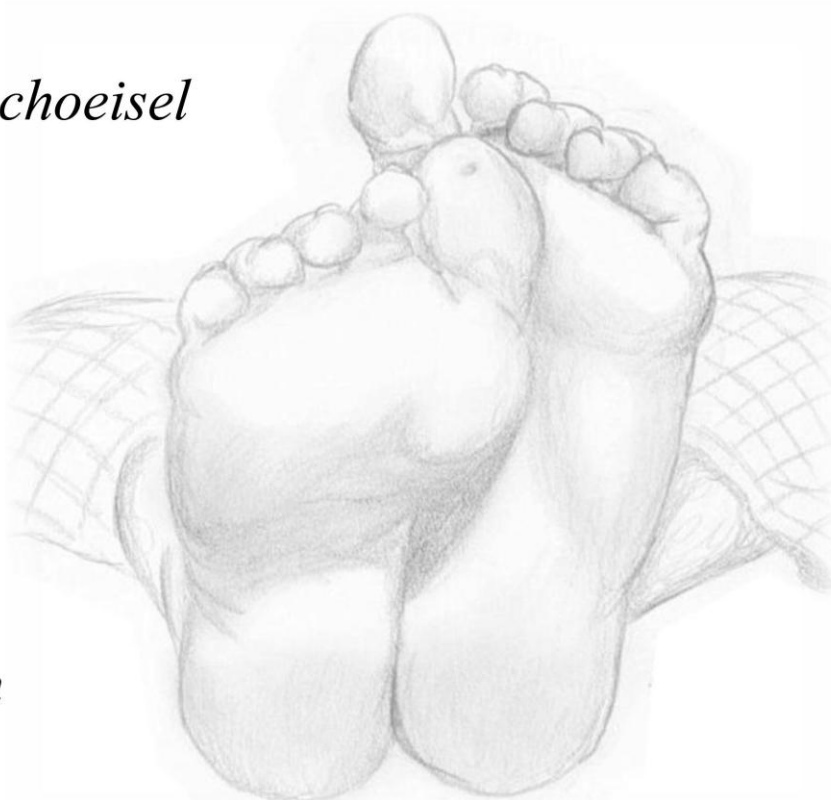
Orthopedisch maatschoeisel

* *Steun- en gemakschoeisel*

* *Steunzolen/inlays*
voor
alle voertypen

* *Orthopedisch*
schoeisel

* *Verbandschoenen*
en pantoffels

Klerkx schoenen

**Hoofdstraat 107 Schijndel
Tel: 073 - 54 77 021**

Hoskam Klerkx

**Kruisstraat 32 s'-Hertogenbosch
Tel: 073 - 61 33 584**

www.klerkxschoenen.nl

<p>Ave Maria Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui, Iesus. Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostrae. Amen.</p>	<p>Wees gegroet Maria Wees gegroet Maria, vol van genade. De Heer is met U. Gij zijt de gezegende onder de vrouwen. En gezegend is Jezus, de Vrucht van Uw schoot. Heilige Maria, Moeder van God, bid voor ons, zondaars, nu en in het uur van onze dood. Amen.</p>
<p>Stabat Mater Stabat mater dolorosa juxta Crucem lacrimosa, dum pendebat Filius.</p> <p>Cuius animam gementem, contristatam et dolentem pertransivit gladius.</p> <p>O quam tristis et afflicta fuit illa benedicta, mater Unigeniti!</p> <p>Quae moerebat et dolebat, pia Mater, dum videbat nati poenas inclyti.</p> <p>Quis est homo qui non fleret, matrem Christi si videret in tanto supplicio?</p> <p>Quis non posset contristari Christi Matrem contemplari dolentem cum Filio?</p> <p>Pro peccatis suae gentis vidit Iesum in tormentis, et flagellis subditum.</p> <p>Vidit suum dulcem Natum moriendo desolatum, dum emisit spiritum.</p> <p>Eia, Mater, fons amoris me sentire vim doloris fac, ut tecum lugeam.</p> <p>Fac, ut ardeat cor meum in amando Christum Deum ut sibi complaceam.</p> <p>Sancta Mater, istud agas, crucifixi fige plagas cordi meo valide.</p> <p>Tui Nati vulnerati, tam dignati pro me pati, poenas mecum divide.</p> <p>Fac me tecum pie flere, crucifixo condolere, donec ego vixero.</p>	<p>Stabat Mater (vertaling: Willem Wilmink) De Moeder stond door smart bevangen en met tranen langs haar wangen waar haar zoon gekruisigd hing.</p> <p>En het was haar in haar lijden of een zwaard haar kwam doorsnijden dat dwars door het hart heen ging.</p> <p>Hoe verdrietig en verloren was de toch zo uitverkoren moeder die hem 't leven gaf.</p> <p>Ze moest klagen, ze moest rouwen en ze beefde bij 't aanschouwen van zijn vreselijke straf.</p> <p>Wie voelt er geen tranen komen die daarheen wordt meegenomen, waar hij Christus' moeder vindt?</p> <p>Wie zou tranen binnenhouden als hij dat verdriet aanschouwde van de moeder bij haar kind?</p> <p>Zij zag wat hij heeft geleden voor het kwaad dat mensen deden, zag de zweepen, zag het slaan,</p> <p>Hoorde 't kind, door haar gedragen, stervende om bijstand vragen, zag hoe hij is doodgegaan.</p> <p>Vrouw van liefde en genade, wil toch op mijn schouders laden alles wat U lijden doet.</p> <p>'k Wil mijn hart aan hem verpanden, laat mij dan van liefde branden opdat ik hem zo ontmoet.</p> <p>Moeder, wil mijn hart bezeren met de wonden die hem deren, die zo nederig wilde zijn</p> <p>Om te lijden voor mijn zonden. Laat mij lijden aan zijn wonden, laat mij delen in zijn pijn.</p> <p>Laat mij huilen aan uw zijde, laat het kruis ook mij doen lijden tot ik zelf eens doodgaan moet.</p>

Juxta Crucem tecum stare, et me tibi sociare in planctu desidero.	<i>'k Wil mij naar het kruis begeven om daar met U mee te leven in wat hem zo lijden doet.</i>
Virgo virginum praeclara, mihi iam non sis amara, fac me tecum plangere.	<i>Stralende, ik moet U eren, wil U toch niet van mij keren, laat mij huilend bij U staan.</i>
Fac, ut portem Christi mortem, passionis fac consortem, et plagas recolare.	<i>Laat mij Christus' dood ervaren, laat mij in mijn hart bewaren al wat hem is aangedaan.</i>
Fac me plagis vulnerari, fac me Cruce inebriari, et cruore Filii.	<i>Laat zijn pijnen mij genaken, laat het kruis mij dronken maken van de liefde voor uw zoon</i>
Flammis ne urar succensus, per te, Virgo, sim defensus in die iudicii.	<i>En wil dan mijn voorspraak wezen als ik 't helse vuur moet vrezen na het oordeel voor zijn troon.</i>
Christe, cum sit hinc exire, da per Matrem me venire ad palmam victoriae.	<i>Laat het kruis over mij waken, laat zijn dood mij sterker maken, zodat hij me begeleidt</i>
Quando corpus morietur, fac, ut animae donetur paradisi gloria. Amen.	<i>En mijn ziel, als 't lijf moet sterven, de verrukking doet verwerven die de hemel ons bereidt. Amen.</i>

Ave Maris Stella Ave maris stella Dei Mater alma, Atque semper virgo Felix coeli porta.	Ave Maris Stella <i>Wees gegroet, sterre der zee, God's liefdevolle moeder, en altijd zuivere maagd, zalige poort van de hemel!</i>
Solve vincla reis, Profer lumen caecis, Mala nostra pelle, Bona cuncta posce,	<i>Verbreek de keten van de zondaren, maak de blinden ziend, weer het kwade af, doe goed aan iedereen.</i>
Vitam praesta puram Iter para tutum, Ut videntes Jesum, Semper collaetemur.	<i>Geef een zuiver leven, wees ons een geleide, opdat we samen Jezus aanschouwen verenigd in vreugde.</i>
Sit laus Deo Patri, Summo Christo decus, Spiritui Sancto: Tribus honor unus. Amen	<i>Geloofd zij God de Vader de hoogste eer voor Christus. En ook aan de Heilige Geest, de eer komt toe aan één wezen. Amen</i>

Maria Wiegenlied – Max Reger Maria sitz am Rosenhag Und wiegt ihr Jesuskind, Durch die Blätter leise Weht der warme Sommerwind.	<i>Midden tussen de rozen zit Maria En ze wiegt haar kindje Jesus Door de bladeren Waait een zachte warme zomerwind.</i>
Zu ihren Füßen singt Ein buntes Vögelein: Schlaf, Kindlein, süße, Schlaf nun ein!	<i>Aan haar voeten zingt Een kleurige vogel: Slaap, kindje, zacht Ga nu maar slapen!</i>

Hold ist dein Lächeln,
Holder deines Schlummers Lust,
Leg dein müdes Köpfchen Fest
an deiner Mutter Brust!

Schlaf, Kindlein, süße,
Schlaf nun ein!

*Gelukzalig is je lach
Heilig is je stille slaap
Leg je vermoeide hoofd
Stevig tegen je moeders borst.*

*Slaap, kindje, zacht
Ga nu maar slapen!*

Pietà, tekst: Elisabeth Eybers
(By die beeld van Michelangelo in die Sint-Petruskerk, Rome)

Hy is weer waar hy hoort, haar eerste seun:
Die spanninglose liggaam weeg nog warm,
die vreemdvolwasse hoof hang oor haar arm,
sy beur haar regter knie om hom te steun.

Nou kan sy hom sorgvuldiger beskou.
Die fyn ovaal van haar gelaat word weer jonk en
verwonderd soos die eerste keer:
Só sal sy hom 'n leeftyd lank behou
En weer gewaar sy: elke groot pyn bring die stilte,
peilloos, van versadiging.
Al het geen ander vrou hom ooit vervreemd word
alle seuns uithuisig op die duur.

Sy makkers sal hom uit haar schoot kom neem,
soos vroeër ook,
Maar nou 's dit nog háár uur. Nou 's dit háár uur.
Hy is weer waar hy hoort, haar seun. Waar hy
hoort.

*Hij is weer waar hij hoort, haar eerste zoon.
Het slappe lichaam weegt nog warm,
het vreemdvolwassen hoofd hangt over haar arm,
ze tilt haar rechterknie op om hem te
ondersteunen.*

*Nu kan ze hem wat zorgvuldiger bekijken.
De fijne ovaal van haar gezicht wordt weer jong
en verwonderd zoals de eerste keer:
Zo zal ze hem voor altijd bewaren
En weer merkt ze: elke grote pijn brengt stilte,
peilloos, van verzadiging.*

*Ook al heeft geen andere vrouw hem ooit
meegenomen, alle zonen zullen uiteindelijk uit
huis gaan.
Zijn vrienden zullen komen om hem mee te
nemen, net als vroeger.
Maar nu is dit nog even háár moment, nu is dit
háár moment.
Hij is weer waar hij hoort, haar zoon. Waar hij
hoort.*

Ave Verum – Karl Jenkins Ave verum corpus, natum de Maria Virgine, Vere passum, immolatum In cruce pro homine, Cujus latus perforatum Unda fluxit et sanguine, Esto nobis praegustatum In mortis examine.	<i>Gegroet waarachtig lichaam geboren uit de Maagd Maria dat werkelijk heeft geleden en voor de mens geofferd is aan het kruis. Uit wiens doorboorde zijde water met bloed vloeide. Wees voor ons een voorproever van de dood.</i>
--	--

CONCERTAGENDA

Onze volgende concerten:

6 november 2011, 15:00 uur in de Toonzaal

Een middagconcert met als thema 'Noorderlicht', waarin werken van Skandinavische en Baltische componisten uitgevoerd zullen worden.

31 maart 2012, Johannes Passion van J.S. Bach

Het kopieerwerk van dit programmaboekje is verzorgd door:

Copyshop Den Bosch

Orthenstraat 63a

5211 SW 's-Hertogenbosch

Tel. (073) 613 23 98

www.copyshopdenbosch.nl

P&K

Uitgeverij Pels & Kemper

Gerard Pels / Margriet Kemper

www.pelskemper.nl

Uitgeverij Pels & Kemper, gevestigd in 's-Hertogenbosch, is een kleine uitgeverij die sinds 2008 boeken uitgeeft op het gebied van beeldende kunst, literatuur en koken.

In 2011 zal verschijnen:

'Wat ik zie kan ik niet zijn'

een dichter op zoek naar de bronnen van Het Groene Woud, met gedichten en teksten van Serge van Duijnhoven en fotografie van L.J.A.D. Creighton

'Soupez! Soupez! – aan tafel met de danswereld'

een boek van Karin Post met recepten en verhalen van en over bekende en minder bekende dansers, choreografen en dansliefhebbers als Hans van Manen en Alexandra Radius. Johannes van Dam schrijft een speciale bijdrage.

In 2012 verschijnt **'Vice versa'**, een groot algemeen kunstgeschiedenisboek van Ad de Visser, de bekende auteur van 'Kunst met voetnoten' en 'De tweede helft - beeldende kunst na 1945'.

KOORLEDEN

Sopranen

Elly de Boer
Maria Claessens-Arts
Mieke van Huijgevoort
Welmoed de Jong
Swannet van Litsenburg
Henrice van Mackelenbergh
Marjo Oskam
Monique van de Rijt
Paula van der Wel

Alten

Maria Arkesteijn
Dorothe van Dijk
Annemiek van Enckevort
Gerry van Giersbergen
Annemieke Laghuwitz
Els de Mooij-van de Water
Hannie Poelstra

Tenoren

Wim van den Beuken
Frans Boelaars
Piet Boon
Jack Glaudemans
Herman Meinders
Hans van de Rijt

Bassen

Jaap Bimmel
Martin Krüßmann
Guy van Mackelenbergh
Theo Meijer
Gerard Pels
Peter Spijkers
Jan Turlings

DONATEUR WORDEN?

DONATEURS HEBBEN EEN STREEPJE VOOR.

Met uw donatie van €12,= per jaar (meer mag natuurlijk ook) draagt u bij aan de realisering van aantrekkelijke concerten in de komende jaren. Indien u er prijs op stelt kunnen wij plaatsen voor u reserveren. Als donateur ontvangt u reductie op de toegangsprijs. U kunt donateur worden door uw bijdrage over te maken naar:

*ABN AMRO Bank, nr. 41 87 07 731, ten name van:
Stichting 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble,
onder vermelding van 'Jaar donatie HVE'
(Postbanknr. van de bank: 46 345)*

U kunt ook een acceptgiro aanvragen door een briefje te schrijven aan:

*Secretariaat 's-Hertogenbosch' Vocaal Ensemble
Zuid-Willemsvaart 204
5211 NW 's-Hertogenbosch*

Als u donateur bent ontvangt u automatisch ieder jaar een acceptgiro. Bovendien krijgt u steeds een uitnodiging voor onze concerten.

MEEZINGEN?

ASPIRANT ZANGERS, vooral tenoren, zijn van harte welkom. Er wordt gerepeteerd op woensdagavond van 20:15-22:30 uur in basisschool Het Bossche Broek, Kruisbroedershof 31, 's-Hertogenbosch. Kom vrijblijvend een keer kijken.

Voor meer informatie: Jan Turlings (073) 613 93 04 of
Welmoed de Jong (073) 751 71 50

U kunt ook een mail sturen naar:

info@shertogenboschvocaalensemble.nl